

dende lovs § 6, stk. 4, afhænger af omstændigheder som forholdet mellem ombudsmandsinstitutionens ressourcer og dens arbejdsbyrde, ombudsmandens bedømmelse af, hvilke problemer der i den aktuelle situation har størst almen betydning osv. Disse afgørelser er derfor som altovervejende hovedregel ikke egnede til at underkastes den retlige prøvelse, som domstolene udøver.

Hertil kommer, at søgsmål som de beskrevne belaster ombudsmandsinstitutionens ressourcer, der naturligtvis bør bruges til kontrol med forvaltningen og ikke til at føre retssager.

Også søgsmål, der anlægges af myndigheder eller personer i offentligt hverv, vil normalt være overflødige. Ombudsmandens udtalelse er ikke retligt bindende, og eventuelle retlige tvivsspørgsmål kan sædvanligvis afklares under en retssag, hvor ombudsmanden ikke er inddraget. Men undtagelsesvis kan sådanne søgsmål være berettiget. Det kan særligt være tilfældet i de sjældne situationer, hvor ombudsmandens udtalelse indeholder kritik af en bestemt person og ikke blot af et forvaltningsorgan. Her kan personen have en berettiget interesse i at kunne få domstolens endelige bedømmelse af det retlige tvivsspørgsmål.

På denne baggrund har udvalget peget på, at der er tilstrækkelig grund til at begrænse domstolens prøvelse over for ombudsmanden ved at indføre en bestemmelse, hvorefter domstolene efter påstand herom fra ombudsmanden kan afvise civile søgsmål, der er anlagt mod ombudsmanden i anledning af afgørelser, udtalelser m.v. (lovforslagets § 25).

Lovforslaget begrænser ikke domstolens adgang til at prøve forvaltningsafgørelser under retssager mellem borgere og forvaltningen, uanset om ombudsmanden forud for retssagen har taget stilling til den forvaltningshandling, der er under prøvelse.

Lovforslaget betyder heller ikke, at domstolene er forpligtet til at tage en afvisningspåstand til følge. Hvis domstolene finder, at sagsøgeren har den fornødne retlige interesse i et søgsmål mod ombudsmanden, vil domstolene således kunne tage sagen under påkendelse.

Udvalget har overvejet, men ikke fundet tilstrækkelig grund til at foreslå indført en særregel om ombudsmandens vidnepligt i forhold til domstolene, herunder i forhold til kommissionsdomstole og undersøgelsesretter.

e) Forholdet til Folketinget.

Ombudsmanden vælges af Folketinget efter hvert folketingsvalg, jf. lovforslagets § 1, stk. 1, og Folketinget kan når som helst afskedige ombudsmanden, hvis denne ikke længere nyder Folketingets tillid, jf.

lovforslagets § 3. Men én gang valgt og indtil afskedigelse udøver ombudsmanden sit hverv uafhængig af Folketinget, jf. lovforslagets § 10.

Uafhængigheden har den selvfølgeligelige konsekvens, at Folketinget ikke kan pålægge ombudsmanden at tage en sag op til behandling eller forbyde ombudsmanden at behandle en sag. Så meget mindre kan Folketinget diktere udfaldet af ombudsmandens sagsbehandling.

Uafhængigheden er blevet understreget af det forhold, at Folketinget og dets udvalg har afholdt sig fra efterfølgende stillingtagen til og kritik af ombudsmandens udtalelser, selv om disse fra tid til anden har været genstand for debat i salen eller i udvalgene.

Den respekt for ombudsmandens uafhængighed, som Folketinget således har vist, har været en væsentlig forudsætning for ombudsmandsinstitutionens succes.

Når ombudsmanden har til opgave på Folketingets vegne at have indseende med forvaltningen, er det en selvfølge, at ombudsmanden ikke kan have indseende med Folketinget.

Udviklingen med hensyn til de metoder, hvormed Folketinget realiserer sine beføjelser til at føre kontrol med regering og forvaltning, har imidlertid rejst nogle problemer om den nærmere grænsedragning mellem Folketingets kontrol og ombudsmandens indseende med forvaltningen.

Problemerne har især vist sig, hvor et stående udvalg under et samråd med ministeren har drøftet et anliggende, hvorom der er eller vil kunne træffes afgørelse i forvaltningen af vedkommende minister eller på dennes vegne. Efter hele ombudsmandsinstitutionens formål – og tillige for at bevare institutionens politiske neutralitet – har ombudsmanden haft det selvfølgeligelige udgangspunkt ikke at ville realitetsbehandle eventuelle klager vedrørende sådanne anliggender.

Den nærmere udformning af dette udgangspunkt har i praksis givet anledning til tvivl. I oktober 1989 har Folketingets Udvalg for Forretningsordenen med ombudsmandens tilslutning derfor fastlagt retningslinjer for forholdet mellem samråd i folketingsudvalg og ombudsmandens indseende. Kernen i retningslinjerne er, at samråd om andet end lov- og beslutningsforslag som hovedregel anses for orienterende og således ikke hindrer ombudsmanden i at behandle vedkommende anliggende. Hvis hovedreglen fraviges og der altså foreligger en stillingtagen i folketingsudvalget, der hindrer ombudsmandens indseende, skal udvalgets protokol indeholde oplysning herom. Ombudsmanden modtager kopi af alle